

Spiritualiteit in-ge-bed

Een lezing van het schilderij 'Gezin' van Jan De Wachter (werk ontleend bij Yot vzw)

Na één van de vieringen ergens vorig jaar stond ik bij de koffie te praten met Fabi en Marnick. Fabi verzuchtte: "Al die ultra interessante initiatieven/lezingen/films die hier in de mededelingen steeds worden aangebracht... Ik zou daar heel graag op ingaan. Maar ja, m'n keuze om niet uit te gaan werken en prioritair aanwezig te zijn in m'n gezin is niet compatibel met dan telkens nét in die belangrijke avonden erop uit te trekken om m'n spiritueel leven te verdiepen..." aldus Fabi.

Ikzelf - die er wél regelmatig 's avonds op uit trek - had recent een andere ervaring: in één van de leerhuizen was er een pleidooi voor meer radicaliteit in de keuzes, doorspekt met voorbeelden zoals daar zijn: Daniel Alliet, Piet Declerck, Jacques Gaillot... 's Anderendaags zat ik - net als Fabi wellicht - in het hart van m'n keuken, daar onder de pompbak - waar de muizenstrontjes tonen dat er ook daar op dat donkerste vuilste plekje 'leven' is "Zie me hier nu zitten, ben ik goed bezig? Maak ik hier en nu 'evangelisch radicale keuzes?'" (Gelukkig rolde er net dan iets binnen van Stefaan Sercu op facebook.nl. 'Als je geen ster aan de hemel kunt zijn, wees dan gewoon een lamp in huis'... Merci Stefaan!)

Voeg hier nog eens - als een sausje bovenop - de perceptie van de maatschappij zoals bijv. die Minister die recent in een krantenkop alle huismoeders en 50-plussers opriep om op de arbeidsmarkt te komen en zo de schrijnende tekorten in de zorgsector weg te werken...

Een laatste voorbeeld vanuit de Arkgemeenschap waar ik werkte: het concept van 'la double appartenance'/dubbel toebehoren of toebehoren op 2 plaatsen: een term in het leven geroepen voor religieuzen die in de Ark wonen én een engagement blijven behouden in hun communautiteit. En ook voor gehuwden? Tiens, ja, daar was deze term niet voor in het leven geroepen. Als ik 's avonds na een werkdag in de Ark de boeken sloot zei ik regelmatig "En nu ga ik naar m'n andere gemeenschap".

Daar, op dat snijpunt, in die onrust situeert zich de kernvraag van deze cyclus: bestaat er zoiets als een spiritualiteit van en voor het gezin?

En met spiritualiteit van het gezin bedoel ik niet: tips om vasten en advent in het gezin te beleven... Wél een spiritualiteit voor de gewone dagen, de gewone dingen, de alledaagse kleine keuzes. Waar zit die spiritualiteit dan wel? Ergens tussen tafel en bed? Straks meer hierover.

Deze zoektocht startend in het evangelie :

Op de evaluatie van de vieringen maken we in de stuurgroep dikwijls een onderscheid tussen toespraken vanuit bijbels/theologisch perspectief en anderzijds de getuigenissen vanuit het leven. Ik heb dat al altijd een vreemd onderscheid gevonden want naar mijn aanvoelen moeten beide polen van 'leer' en 'leven' steeds moeten verweven zijn in elke toespraak.

Ik waag me aan een bloemlezing - niet theologisch verantwoord, wel eerlijk - over hoe bepaalde bijbelfragmenten binnen de context van deze cyclus 'spannend' zijn...

- “Martha en Maria” of een bijbelse insteek om dat spanningsveld tussen kiezen voor de grote of de kleine wereld te benaderen. Neen! Niet aan beginnen! Hier ver vandaan blijven wegens te polariserend. We moeten proberen voorbij dit soort tegenstellingen te kijken

- “Exodus: Trek weg uit je land, je stad, je familie en ga naar het land dat ik u wijzen zal” . Zeer toepasselijk op die roep naar meer radicaliteit van daarnet..., zeer herkenbaar in de keuzes van ‘celibataire beroepsspirituelen’ die letterlijk weg trekken uit hun land vb. recent interview met Daniel Alliet waar het een wegtrekken uit het steeds rijker wordende Vlaanderenland was. Maar wanneer m’n grote levenskeuzes nu eenmaal al gemaakt zijn... wat doe ik dan met zo’n oproep? De tijd die wij (Jan en ik in ons gezin) nu steken in zorg om ‘n eigen ziek kind, onze zorgbehoevende ouders, maar ook: de heel vaak niet zelf gekozen maar toch uit te voeren engagements... Hoe rijm ik deze eerder ‘burgerlijke’ keuzes met die straffe oproep...

- In de Ark starten we de dag steeds met de evangelielezing van de dag: vorige week ging het over de vraag “Wie is mijn moeder, broer, zus? Wie de wil van God volbrengt is mijn moeder, broer, zus..!” Dan kijk ik daar in dat Arkhuis de cirkel rond: zeer confronterend dit stukje te lezen in bijzijn van mensen die een fortuin zouden geven om de verloren band met hun natuurlijke familie te kunnen herstellen...

- Tegenover al dat wegtrekken van Exodus: de stabilitas? Hierbij vond ik geen evangelietekst, wel 1 van de geloften bij contemplatieve ordes: de belofte om je ergens te binden en zo voluit beschikbaar te zijn voor hun gemeenschap. Voor hen duidelijk een waarde, voor onze gezinnen van vandaag ook?

- Zo komen we bij de lezing die we uiteindelijk kozen voor deze viering nl. Jo 15, 9-13 :’Mijn opdracht is: dat jullie elkaar liefhebben met de liefde die ik jullie heb toegedragen. De grootste liefde die iemand aan een ander kan tonen is dat hij zijn leven voor hem geeft’. Dé vraag: Is het gezin een plaats bij uitstek om deze opdracht hier en nu in te oefenen?

Voor vandaag presenteert ik jullie een eerste oefening : spiritualiteit in-ge-bed,
en volgende week komt de tweede oefening met Eva Maria en Hilde

Het begrip ‘Scheiding van tafel en bed’: kennen we. Hier in deze ruimte zijn we echter getuige van de uiteindelijke ‘hereniging van tafel en bed’. Twee meubels die in elk mensenleven van kapitaal belang zijn - weet: ‘n deurwaarder mag dit nooit weghalen - Net die 2 zijn hier in een sacrale ruimte opnieuw samengebracht.

De Tafel, die hadden we hier al terug binnengebracht, tegenover het begrip ‘altaar’ vieren we hier rond een tafel. Maar... als ‘geloven’ iets met ‘leven’ te maken heeft ... dan mag ‘*het bed*’ toch niet ontbreken hé..

Het is helemaal niet evident om een bed binnen te brengen in een kerk, hé Koen? Toen Yot vorig jaar dit schilderij van Jan De Wachter binnenbracht in de Magdalenakerk was ‘t kot te klein. Bijna een rel. Waren die negatieve reacties gekleurd door de tijdsgeest? Brugge dat nog aan het bekomen was van de schok n.a.v. al wat ongeoorloofd in bedden gebeurd was? Of zit het dieper? Schrik voor het ter sprake brengen van seksualiteit ‘tout court’. Vanuit het eeuwenoude verstaan dat spiritualiteit zich vooral ergens hierboven (tussen hemel en hoofd) afspeelt en dus niet onmiddellijk tussen de was en

de plas, en ja, ook tussen de lakens. Ik verwijs in deze graag naar Zr Sabine Desoete van de zusters van St-Jan die schreef over dit Yot-bed : “Het cultiveren van een positieve kijk op intermenselijke liefde doodt God niet, maar “slingert” hem juist “omhoog”. De ascetische mens trekt zich uit de wereld terug. De erotische mens overwint zijn eigen schaamte en stapt op de andere af. Hij laat zich met de wereld in’

En zo komen we hiermee al heel dicht bij Johannes 15 van daarnet...

Het schilderij ‘Gezin’ van Jan De Wachter (beter bekend als ‘Het bed met de 3 hoofdkussens)

Mijn eerste contact met dit schilderij was ‘van horen zeggen’. Ik had het nog niet gezien maar er wel Annemie enthousiast horen over vertellen toen ze als medewerker van Yot dit schilderij naar Brugge haalde. Ze beschreef me een bed met 3 kussens. Onmiddellijk kwam daar bij mij de ‘klik van de herkenning’: Dat is het, daar situeert zich de spiritualiteit van het alledaagse. Moet toch wel een straffe kunstenaar zijn, die Jan De Wachter... Om iets te maken dat ‘zelfs nog ongezien’ al een aha-erlebnis teweegbrengt (Ofwel was ‘t Annemie Schreel die er zo begeistert over vertelde...)

Vandaar dat voor mij die reactie van de goegemeente “Oei, een bed in de kerk”,... on-be-grijpelijk was! Wat een ver-énging van het begrip ‘bed’. Is er niet dat evangeliewoord ‘Waar 2 of 3 in mijn naam aanwezig zijn, daar ben ik in hun midden’? Of nog ‘Waar vriendschap is en liefde, daar is God’.

Het beeld van een bed als plek van rust en onrust, van slaap en droom, ver weg van de aardse realiteit, veilige haven waar je bootje iedere avond naar terugkeert en van waaruit je de volgende morgen geladen met vertrouwen weer in ‘t volle leven kan stappen, plek van beminnen en bemind worden, van zachte streling, van lepeltje in lepeltje liggen, maar evengoed van ‘2 ruggen naar elkaar in ijzige stilte en ‘t is goed dat ‘t donker is zodat we de harde trekken in elkaars gezicht niet zien,... Het bed als levengevende vruchtbare plek bij uitstek: prille aanzet van nieuw leven, geboorte (‘t kraambed) tot ziekbed en sterfbed,

Het zal niet voor niks zijn dat Jan Dewachter koos voor een grisaille: grijstinten, schemering/intimiteit: het thema verdraagt geen spotlights.

Maar waarom 3 hoofdkussens?

Ik keer terug naar dat moment van herkenning: ik zag niet zomaar een bed... maar ééntje met drie kussens! Dat 3^{de} kussen als symbool/metafoor voor al wat levensgroot tussen 2 mensen in ligt...

Ooit had ik een sterke ervaring van zo’n lijfelijke aanwezigheid van 3 kussens gehad. Vandaar wellicht die spontane herkenning. Een moeilijke werkrelatie met een opvoeder waarin ik als verantwoordelijke harde knopen moest doorhakken, dag erna op reis naar Bretagne... In plaats van te genieten van rust had ik ‘s nachts lijfelijk het gevoel dat we ‘met 3’ in bed lagen. Begrijp me niet verkeerd: het ging helemaal niet over een ‘liefdesrivaal voor Jan’ Het ging over ‘het probleem met die man’ dat levensgroot lijfelijk tussen ons inlag... Zolang dat probleem daar lag, kon ik me niet overgeven aan gevoelens van vakantie, onbezorgdheid, laat staan... liefkozingen.

Ik slaagde er zelfs niet in om dat te verwoorden... Jan, hoorde dat wellicht bij ‘t voorbereiden van deze cyclus ook voor ‘t eerst..

(Waarvoor het zoal goed is om af en toe es een toespraak te doen hé..Je zet es dingen op een rijdie er anders niet van komen ...Een aanrader Doen !!)

Is dit voor jullie herkenbaar... dat derde kussen als stoorzender? 't Kan ook een ziek kind zijn dat in de kamer ernaast ligt en ook nog altijd niet aan 't slapen is,elk vult maar in voor zichzelf!

(+)

't Was echter pas weerom bij 't voorbereiden van de cyclus samen met Hilde, Eva-Maria en Jan dat ik van hen drieën een veel positievere benadering van dat derde kussen hoorde – gelukkig maar!

Het 3^{de} kussen als zinnebeeld voor: het kind..., of nog: de plannen die je samen smeedt en uitvoert, m.a.w. Vruchtbaarheid in de letterlijke en figuurlijke betekenis. De band, het verbond, 1+1=3 , de derde die de exclusiviteit van de partnerrelatie openbreekt, de Andere met hoofdletter... ik denk daarbij aan het thema van onze eigen huwelijksaankondiging 'n kleine 30 jaar geleden : 'Hij schenkt ons aan elkaar' waarin we dus van meetaf aan al wilden duidelijk maken dat we wel degelijk met 3 waren in dit nieuw aangegaan verbond (en neen, ik was niet zwanger..),

Ook hier lanceer ik de oproep om die positieve invulling van het 3^{de} kussen, eens voor jezelf uit te zoeken. Je krijgt er zelfs een mini-schilderij (prentbriefkaart van dit werk) voor mee... met dank aan Yot.

Tot slot : met dank aan het oktobernummer van Tijdschrift voor Geestelijk Leven (TGL) waarin ik veel voedsel vond en waaruit ik 2 opmerkelijke quotes wil citeren:

- Een Mexicaanse zuster die zichzelf situeert ergens tussen schrijftafel en keukentafel zegt: 'Had Aristoteles meer gekookt, dan zou hij anders geschreven hebben '

-Een atypische uitspraak voor die grote gestrengte Teresa van Avila: Brand van ijver in uw hart, en ge zult God vinden in uw kookpotten

Gebed

(versie van Uitgeverij Muurkranten...)

Behoed de liefde der geliefden, Gij die weet hoe broos en bijna niets 2 mensen zijn. En dat hun hart onrustig is en onbestendig als het weer. Geef hen de tijd elkaar te kennen en te troosten. Blaas hun hartstocht aan, maak hen geduldig en oneindig lief.....

En daar stopt jammer genoeg dit gebed...terwijl er nog 1 vers achter komt en misschien het belangrijkste : 'Dat zij de nacht doorkomen met elkaar...'

Sabine Vanquaethem

De Lier – 29 januari 2012
